

Essentie en metaforen van Ellen van Doorne over Renaissance van de overheid

Het essay van Ellen van Doorne (Bestuursondersteuning, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) vormt -samen met de andere 6 essays en de verdiepende discussie- een belangrijke bouwsteen voor het hoofdstuk 'Nieuwe Sturing' in het Trendboek Expeditie RWS2050, dat in het voorjaar van 2020 wordt gepubliceerd op ExpeditieRWS2050.nl.

Doorne, Ellen van (2019) De overheid is terug

- Trends: individualisering, traditionele gezagsstructuren verdwijnen, horizontale ipv verticale verdeling, economisch denken verschuift naar gezamenlijke (overheid en bedrijfsleven) waardecreatie, bewustzijn dat niet alles kan en keuzes onvermijdelijk zijn
- We zitten middenin een periode van transitie. Marktdenken niet meer altijd zaligmakend. Overheid is per definitie responsief en bestaat uit mensen uit de samenleving.
- De overheid van de toekomst zal nog beter moeten leren omgaan met verschil waarbij de verwachtingen van burgers zeer hoog zijn. Ook beter omgaan met bestuurlijke complexiteit en met de markt en samenleving. Gelijkwaardigheid en ordening scheppen staat hierbij centraal. Minder op afstand staan en verantwoordelijkheid nemen.
- Dit vraagt om een nieuw narratief over de overheid. Welke betekenis heeft zij? Hoe kan zij een anker vormen (metafoor) in een zeer beweeglijke wereld?

Enkele hoofdlijnen uit de verdiepende discussie

Alle essayisten delen de **zorgen over vandaag en morgen**. De recente protesten worden regelmatig genoemd, leidend naar een gevoelde noodzaak voor verandering. Tegelijkertijd is het lastig de horizon van 2050 aan te stippen, juist omdat overheidssturing verandert in wisselwerking met veranderingen in de maatschappij. De essays richten zich daardoor wat meer op de korte en middellange termijn.

Diverse thema's worden aangestipt die maken dat verandering aanstaande is (de overheid volgt):

- Bewustwording van de **keerzijde van marktwerking** wordt breed gesignaleerd.
- **Hoge verwachtingen** van burgers van de overheid, met **teleurstelling en onvrede** als gevolg. Ook door vage doelstellingen en complexe opgaven vanuit de politiek die vervolgens niet haalbaar blijken dragen bij aan de teleurstelling. Dit bewustzijn ontwikkelt zich.
- **Menselijke maat** is een terugkerend thema. Het gaat hierbij dan om:
 - Individualisering waardoor maatwerk belangrijker wordt
 - Meekomen van mensen aan de randen van de samenleving (die niet mee kunnen komen met de complexiteit en snelheid van de maatschappij).
 - Rechtvaardigheid.
 - Weg van eendimensionale technocratische oplossingen

De essayisten zien een herijking van de rol en verantwoordelijkheid die de overheid uitdraagt. Juist de overheid als trekker voor het creëren van publieke waarde en het behartigen van het algemeen belang wint in de toekomst aan waardering. Daarbij gaat het ook om de manier waarop: er is behoefte aan een sterke overheid die de stip op de horizon zet, en tegelijkertijd op een open en samenwerkende manier invulling geeft aan die stip. Dit is een nadrukkelijke kans voor **ambtelijk leiderschap** waarbij de overheid een kalme en stabiele lijn voorwaarts kan nastreven. Legitimititeit en verantwoording zijn hierbij essentiële elementen.